

Jelena Radovanović
OTVORENI PRELOMI

Narodna biblioteka Bor
Biblioteka RAZBOR. 1

Jelena Radovanović
OTVORENI PRELOMI

Urednik biblioteke Goran Milenković

Bor, 2012.

Jelena Radovanović

OTVORENI
PRELOMI

za Galju

PAKAO POEZIJE

mogla sam dosad da izdeljem tronožac
posadim lepu leju luka
odazovem se pozivu u goste
i neobavezno otčaskam večeri na lake teme
negujući fine društvene veze
kako priliči inače

mogla sam mogla
pet ručkova dosad da skuvam
korisna da budem sebi i drugima
da spremim slatko od opalih trešanja
okrećim sobe
da radim nešto za pare
ili nešto humanitarno pak
nešto korisno u svakom slučaju
da protegnem noge mogla sam
i odzviždim uz vetar
i misli raspršim smorne

mogla sam kosu da operem
da proslavim rođendan
da pospremim veš reči strahove
nove cipele stare ljubavi
sebi nešto lepo da kupim
šarmantna sam mogla da budem
da zasijam i zavedem
na ovo telo da obratim pažnju
da ga rekreiram i prokreiram
sve sam mogla
i sve bi bilo bolje
osim da u ovom pustom ćošku
okapavam nad dve reči
danima

APATRIA

EMIGRANT

Posle pečalbi i putešestvija
svetom samleven svim
dražima širine smoren i sitan
ide kući na istok.

U popodne u septembru
spusti žaluzine tek
da sunce nacrta rešetke po zidu
u toj ćeliji sreće
gleda ples paukova
sluša krckanje plakara
tišinu prašine
sklupča se u muk
rasprostre te mirise po sećanju
kao šarenu ponjavu

osmehne se tavanici
ili joj zaplače svejedno
bude romantičan
briga ga tu je sam
smiri se zaspi potone
to je njegova stara soba zna
jedina bitna topografija u svemiru.

MEDITERAN, MEDITERAN

Kad u naprsloj crkvi stara zmija zapalaca
odroniće se po nebu zvona
rasprštaće se u sunce prhko jato
otkotrljaće se mandarine niz skaline
prsnuće krv paradajza po trgu
cakliće se slane masline na stolovima
pod oleandrima u ludilu kuckaće cvrčci
padaće smokve raspukle u krilo
i sedećemo pod nabreklih grozdovima venjaka
kad štrcnuće srž iz narovog srca
i rascvetaće se sise prezrelih žena i
zaklepetaće sandale i lepetaće haljine kao jedra u buri
drevni mermer zazvoniće vreo
a kotviće se brodovi i žamoriće pjaca
i plesaće veš blagi tango juga
i more će da se ugiba od riba
i mreže biće sve teže
kad zasijaju jarboli u jari
i padnu u crveni suton palme i život
spustiće se veče fešte i strasti
u noć slasti i karneval obilja pre nego
u jutro dođu Cigani da pakupe smeće
sa oholih plaža belih Latina
kad na pustoj pučini samo crne ruke
sa sklepanih splavova
vapiće ka lažnom raj.

PRIJATELJIMA, IZ EMIGRACIJE

Gde ste bili

kad prslo je srce kao zgnječena kupina
kroz svetla metropola kad
hodala sam sa bunarom u grudnom košu
smoždena noćima
u pustinji mnoštva?

Gde

kad seckale su me sitno
makaze straha na tanke rese
u jezgru leta kad drhteći sam stala
u jezu senke gotskih katedrala?

Gde

kad morila me žeđ suvog jezika
kad za reč sitnu ili poznat glas
na trgovima gradova taštih
gazila sam strancima senke

A gde

kad i čama i noć kapale su kao smola
sa svodova stranih soba
kad kroz kuluk svih nesanica
i puka kap radosti šikljala je uvis
iz mračnih komora srca
bez sunca bedna klica tek trica
i iskra smešne sreće prhtala je
kao kržljava ptica
u tkanje noći tuđih ulica?

Gde ste bili

gde ste

gde

APATRIA

Dokle da štrčim u geografiji duži i ravni
germanskih ravnica severa
dokle da tek sparušenog srca tinjam
na vetrometini čame srednjeg zapada
ili da pržim čežnju
u jari pustinje arizone
sve sanjajući miris snega
sama kao kaktus?

Dokle drčna zemljo
klošarko dronjava
majko prgavog plemena nerazumnog
ofucala si se do rita
deca tvoja su te zapustila
ili napustila
baro jadna i prljava
u mulju ratova
pirane odgojila si krvožedne
da mesom ih svojim hraniš

Dokle grabež ta gadna da ti prlja ime
dokle kužni zadah bede i bezbožni pir
ne zovi me lažnim osmehom nostalgije
nisi više zemlja koju sanjam, eldorado prošlih dana
nisu to više ulice davne sreće, sa terasa oronulih
u raskoš krošnji
ne pada ista muzika u dan
ne survava se tramvaj u isti glamur sumraka
osuo se stari sjaj
taj dah i duh
prah su za nas

A još štrčim u ćoškovima sveta
sve sanjajući taj sneg
sama kao kaktus

TREĆI SVET

Ustaju evo prezreni na svetu
ustaju i sužnji
mori ih glad
ustaju visoki crni lepi
kao mrtvi čempresi
ustaje deponija sveta
u sprženim stepama

sakupljaju svoje koske
zatežu još jednom kožu
slušaju zuj očaja u glavi
kloparaju kafenim telima
bez mrve snage za ustanak i bes
dižu oči prema suvom nebu
ruke prema vrlim evropama
glave prema obećanim amerikama

i vrti se svet svejedno
u salonima blještavih gradova
tiho veje prašina
dok padaju mrtva deca
u taktu oto motora
u ditirambu histeričnih šopinga
u ritmu stalnih dijeta
u lepom protokolu liturgija
u brujanju berzi
i roni se u sitne mrve prvi svet

i drugi
i treći
vrti se ravnodušan i dalje
svet ovaj bedan
jedan jedini

ISTOVETNI SVET

Ima zatucanih zabiti
složiće se uobražena civilizacija
selo u Pakistanu na primer
ili provincija na Kamčatki
ili grad u Čadu

pa ipak i tamo
u bednim predgrađima
svetle prozori
noću bruji kosmos
neko ljulja kolevku
ili se svađa
isto neko u čoškovima planete
u bestragijama zemaljskim
voli hleb peče moli se
pod sve istim zvezdama

i ovog trenutka
selo u Pakistanu
ili provincija na Kamčatki
i grad u Čadu
da čudo bude veće
nekom iseljeniku
silno nedostaje

VEČE U VANKUVERU, 29. NOVEMBRA

sedi emigracija
na opelu mrtvoj zemlji

u najlepšem gradu na svetu
u najboljoj zemlji na svetu

ljudi vrli i veseli
žamorni i glagoljivi

pijuckaju jedu kroz velike prozore
zvezdanu metropolu dišu

u perfektu krišom živi zakopani
neko i u prezentu

i svi su ovde
a niko ovde nije

BALKANOID

UZALUDNOST PROVINCIJSKOG BUNTA (POSVEĆENO AFINITETU PREMA AFRIKATAMA)

Buđam u kuću
u džak ove čame
a oću da cvrčim srcem, da zazvečim čudo
džaba mi ovde ovaj čekić u zubac
džaba ovaj crn trnac što čuči pod jeziče
kog tu da dotiče to biberče
što đipa iz moje kljunče
kog ova reč k'o zvečka
kad padne noć i čađ u ovaj skučeni ćepenak
sve za džabe
evo već svi začuđeni što sam zaluđena
što ržem i režim k'o džukče
kad u čopor svakom živinčetu što štrči
zakače bez da žmirnu neku bockavu značku.

BALKANOID

Evo ti i šljive i njive blatnjave
na poklon ti ove suve klisure
nosi se ti sa ovim crnim šumama
opevaj te puste gudure
uzmi čak i ovo more čarobno i grozno
te obale nostalgije pune meduza mržnje
davi se ti u ovim rekama
i svim zelenim odsajjima
na ti ove strašne planinčuge
nosi i pašnjake blistave sa stadima i krdima
nosi i smeće istorije
blatište prošlosti

krv vekova
ponesi i ove ljude
divlje i divne
plemena ova zakrvljena
i sve njihove grdne mi gradove
i iščašene religije
strpaj u istu vreću i detinjstvo sreće
i mladost ratova
nosi najzad sve kabasto i teško
na poklon ti ceo balkan
neotesani balvan
nosi ga najzad nosi
ja više ne mogu
da ga gledam.

PAUNA SIJA DECEMBROM

Ovo je Pauna Janošević –
kraljica podvarka i carica pijace.
Iznela je na presto svoje tezge
sise silne kao Transilvanija
na njih tanjir i panju da staviš
tu da se raspojasáš
i sira njen stari da rasečes
kakvog nema u širokoj Vlaškoj
jezik na njega da istružeš
nepce da ti se sprži
zubi od soli da ti se ogule
dok ti mraz kroz mozak zviždi
razdrłji Pauna grudi
zaroza dokolenice
od crne vune na ruže crvene
Pauni vazda vruće

gola joj kolena vire kvrgava kao tikve
Pauna tri podvaljka ima
i cele bale sala
pod mišku i tebe da ponese kao veknu
kao glavice kupusa što celo ih je jutro kotrljala
u kacu slagala po drevnom redu
za ćuranima trčala u supu da ih turi
dva prasca ošurila
paprike u turšiju ređala
i jednoj krmači mast iscedila
al nije to ništa
i sa životom se Pauna porvala
muka sve to beše i sikiracija
smrti i kuluk bolesti i žal
i radost kao retka munja
al šta ćeš
čvarci su zato taze
krckaju ko pucke
bili bi i vrući da nije ovako steglo
kavurma i švargla isto sveži
ko ovaj sneg
al šta pa da ti pričam
uzni da se ne lažemo
zamezi
založi
ne žali

OPTUŽUJEM

Ružu mladosti drčno ste nam strgli
i suhu mrvu vere očas opovrgli
latice pokidali, trnje izbrusili
nerve i sinapse apsurdom umrsili
žrvnjem mržnje drčno ste se prsili
mozgove besmisлом u žitku kašu zgnječili
oči pune krvi ka krotkoj masi bečili
krvavi gulaš vešto ste umutili
da tupi puk kusaće ga znalčki ste slutili

ružu mladosti rekoč čupali ste kukama
u tuđe zemlje silom je presadili
u ekstazi krvi dičili se brukama
plemena istog jezika zverski ste zavadili
lepu zemlju laži zanavek ogadili
orgije nasilja veselo okadili
da svoja suva muda na nama bi ladili

naše ruže sad su mračne i pun je trnja žbun
račvast ti je jezik i zub otrova još pun
nakote zmijski premazan si medom
nad balkanskim slivnikom, ološom i bedom
šepuriš se nepismen vrlim svojim delima
gangreno namirisana u skupim odelima

od života raščeparka bunjište
od plodne zemlje đubrište
od bašte mladih godina možda osta krš i drač
tek u bodljama našeg ružičnjaka
polomićeš svoj mač.

RAZGLEDNICA

beograd je trg leto
u pupku evrope lažni glamur bujno cveta:
hući drčno ljudsko krdo i
za kurčevite majmune uhvaćene
drske žene skupim štiklama pršte

iza ugla se otvara šik hotel
i restoran kakav grad nije video –
poširana prepeličja jaja na salati od meduze
u baru potom kokteli u boji papagaja
u kristalnom foajeu lepi svet žamori
u izmaglici parfema lako se ćućori
ko šta s kim gde i kad koliko
šanelov butik sija
fontana šiklja u dugi svetla
u pozorištu preko puta snobovske rapsodije
u bioskopu hit holivudski bučkuriši
niz ulicu niže literarni vatromet taštine
uz lirsko blagoutrobije
grad je tako uspešno postao
uniformni globalni kotao
dok pod golim mesecom
na bronzanom konju
sedi ciganče
maše nogama
i lubenicu jede

trg je beograd leto

PROVINCIJOM

Mi smo sa istoka.

Tamo gde ovca iz jasla popije mesec
pa pošasavi po pašnjacima u smiraj
tamo gde vrca čudno svetlo po livadama
i obrušava se Vlaška u šume iz noćnih mora
gde ni sunce ne svraća
a ni đavo ne.

Sa istoka, mi.

Pod brdima starim kao vreme
gde rađa i čaj i bakar i sir
i demončići sitna kola pletu
oko bukovih izvora
sve skakućući po pećurkama plašeći stada.

Mi smo sa istokovog istoka
iz paganskih jama
gde ni Sava srpski da kroči nije hteo
jer na raskršću iz magle
kob ti bludna
zaveže sreću kažu u čvor
verovao ti ili ne.

Odande smo gde niko ne zalazi slučajno
akcentujemo poslednji slog
na stog penjemo se da urlamo život u noć
iz srži smo vlaških prašuma, iz zabiti zemlje
iznikli smo iz pećina zavičaja čemernog
iz jezive lepote mračnih jezera ustajemo
da brujimo vampirski muk začaranih sela
iz oronulih gradova zatucane moći sikkćemo
iz provincija sabitih u divlja brda
mi utvare smo evropskog istoka

žilava živina iz geografske deponije
u vaša umorna krila pretrpane prestonice
donosimo pregršt vrcavih pastrmki
beremo vam povrće koje ima miris
i bez licence još uvek beli je sir
u nama još titra drevni sjaj
i u ovaj crni kraj
u zapušteni davni raj
svi ćete jednom ponovo
tražeći
vazduh
vodu
čoveka
ili mir.

POKUŠAJ OPISA JEDNE TRANZICIONE ZABAVE

„mi ove godine ipak u grčku, pojeftinilo je sve“
„meni su diorovi parfemi ipak bolji“
„mi u italiju“
„ma da, jednom italija uvek italija“
„kaže i moja kuma“
„novim autom“
„pa bolje je“
„više mesta za decu“
„to je tek posebna priča“
„inače u deset rata“
„šta ćeš bolje“
„isti su kupili i petrovići“
„mislili smo kredit ili letovanje“
„ali šta sad, treba nam odmor“
„tačno“

„čula si da je umro doktor mihajlović“
„da, ni sebi nije mogao da pomogne“
„velika je bila sahrana“
„ovaj mi je koktel nešto presladak“
„čujem da imate novu trpezariju“
„jeste, privatnik je radio“
„mi smo uzeli kredit“
„i treba“
„videla sam isti takav mantil“
„ol inklusiv je meni najbolji“
„hotel tik uz obalu“
„četiri zvezdice, ali ima sve“
„na fejsbuku je i ona, gledala sam slike“
„čujem da se razvela, ali je dobro prošla“
„videla sam i njega na maturi, dosta je propao“
„a cipele su ti bile divne“
„njihovog malog su dali u internacionalno obdanište“
„a ja gledam da sve kupujem organsko“
„u ikeinom katalogu smo našli u stvari sve“
„sve baš sve baš sve“

ZLATNO TELE VIZIJE

banke i šamponi
koka-kole i tamponi
sredstva sva
za fleke i mrlje
zemlja moja
zrači srećom svako veče
zemlja moja
skupljena od pranja
krpljena od deranja
ispranih boja
zemlja moja

kolonija bez broja

jer kupite koka-kolu i na stolu
imaćete porodicu koja uz to pruža
zlatokosu dečicu i divnog muža
okupljacete se svaki dan oko zajedničkog ručka
da slavite globalnom tekućinom topline pir
mir mir mir
niko nije kriv
ako odjednom zanosna kučka
pokuša da proda magični šampon
i sveupijajući tampon
il uložak najtanji za svu svetsku krv
kad odjednom neki zalizani crv
hvaliće na sva usta banku
u kojoj vas više vole nego kod kuće
a kupite i srećku tanku
od srećke do sreće
brzom trakom
iz sumraka direktno
u svanuće

zemlja moja
sitna i nebitna
puna je banki i fleka
mrlja i krvi
svako veče ništa preče
tek
banke i šamponi
koka-kole i tamponi

BEOGRADU

habao si mi mladost u trulim tramvajima tvojim visila sam zakačena samo za dronjak neba u lice si se smejao provinciji od provincije živeo i žderao divna pomijaro jadna mi ti metropolo svetsko selo bučkurišu dođoša šta se u tebi sve kuvalo mrtvo puvalo arogantna bedna spodobo špajzu balkanski o beograde beograde šibao si me košavom bičevao bulevarima mučio lošim grejanjem u garsonjerama kalio pokvarenim bojlerima po mansardama restrikcijama gazdaricama derikožama vešticama lihvarkama prokletim škripale su nam kosti na suvomrazici kao šmirgla a boleo te debeo đon za trošnu bednu mladež iz palanki sela zabiti sa čuka mahala po studentskim menzama udžericama barakama sve džaba mi smo te voleli beznadno gladno i kad sve je vrvelo od tvojih foliranata i svih uobraženih kučki mačaka pičaka gospoštine boemštine beograštine metiljavih snobova frajera šalabajzera čistačica kurvi nosača prosjaka cigana robova parajlija seljačina komunjara fazona jebača udvarača alkosa narkosa razbacanih švalerčina nabildovanih pederčina kasabo kabadahijska evropice varvarska vrvežu vavilonski izraslino dunavska pokondirena provincijo ohola večita ruševino okretao si glavu kad sve je oko tebe gorelo kad kao mokre pse gledao si izbegle i bedne istorijska konstanto ubico kraljeva kućo ratova ostatku zemlje tek sujeta maćeha šta si mi dao a šta si mi tek ukrao sve praštam ti loši ljubavniče za jedan tvoj pogled sa kalemegdana za dvadeset koraka zadarskom ulicom kesten-pire u sremskoj za sve polovne knjige i pesnike u dronjcima za tvoje zapišane podrume tajni za dvorište jedne crkve za izvesne stepenice za sjaj jutra na dorćolu za kišnu prašinu septembra za sve carske mrvice sve ti je oprošteno čežnjo života o teška ljubavi među gradovima

POD LEDOM

sneg pada na srbiju
na kukuruzišta i morave
pada i na dubrovnik
po palmama i promenadama
i na bosanska brda i borove
i ohrid mrzne a alpi zamagljeni
nema ni šapata ni buna
uspavani dugo
konzervirani trajno
ukočeni kao statue
niko ne mrda ništa se ne kreće
nit mrtvi nit živi
spavamo spavamo
u neudobnoj geografiji
u vrućoj krvi istorije
u intermecu ratova
dremamo i trpimo
dok događa se svet
topli život drugde teče
samo mi skočanjani
u debelom pamuku
pod mekim perjem amnezije
u hibernaciji bez kraja
u tranziciji neograničenoj
u predvorju tehno-veka
ušuškanjani u dušeke apatije

a sneg pada li pada
kočimo li se kočimo
tonemo li tonemo
u divni dugi san

HIMNA ZA MRTVU ZEMLJU

hej sloveni
južni naročito
koga briga
jošte li živi
duh naših dedova
ili je srce njihovih sinova
odavno za narod
prestalo da bije
a ponorom pakla
i vatrom groma
spržili smo se sami
hej sloveni beslovesni
kud se dede silan san
čime su mozgove muljali decenijama
šta je naša jadna baština
zdravko i brena pioniri maleni
sletske vežbe možda brozove kuće
ove laži decenija bratstvo krvavo
kainova kob
dokle kosti i gene da prevrćemo
dokle grobovima da licitiramo
zar pokopali smo sve radosti
i sećanja
amnezijom da se hranimo kao paučinom
hej sloveni
da li postojano kano klisurine
stajali smo ikad
ili su kisele kiše mržnje
odronile i sprale sve u sitan krš
i ko je proklet izdajica domovine
ako ne svi mi iz plemena ukletih
što u gnjilu stvarnost gadno se srozasmo
u ove klaustrofobične državice

mržnje i blata
ovo li su naši vladari
ove njuške gramzive
seme bezočnih džukela
hej sloveni onda
bratstvo južno i kužno
pogledajmo sebi u oči krvave
mutni taj paprikaš
sami smo skuvali
sami ga i lapćemo
kao bedni psi

MIRO OD HERCEGOVINE

Stric Miro kaže đećeš namore ili ugrad
jadan ne bio u smradež ljucku
šta ti tamo u svijet ima što ođe manjka
sve u polju raste Bog se stara
izvori bubre pastrmke lete
raštika džiklja kukuruz se smeje
dok je krtole dobro je
biće i nas
a kadulja i bokvica za nedajbože

stric Miro
bez poziva i nadređenih
vaseljenski svaštar
knez Polja i princ krša
kosac i vodonosac ratar i bačvar
bunardžija i duvandžija
konjovodac potkivač vidar i vinar
mlinar tesar i klesar
po zanimanju srećan

kad side Miro u polje
zanese se uvek neko pusto gujče
kosci nagrnu na poskoka
on kaže pusti deder pašče
dosta je njemu rugobe njegove
porazgovara malo sa njim i zver ode
nazad mirna u šiprag svoj
pod brestom stric Miro
duvan mota i gaji paukove u kosi
kaže ne ubijaj koze ni po zakonu
koza je čista kao i brabonjak
ako hoćeš radost
pusti je da ti po krovu skače

a sad
obilje i čama
urbano hrupilo naglavce
lekovi za sve boleščina sve više
niko ni kišnicu da pije ne sme
propao je rustikalni svet
usahla Hercegovina
prosta radost otrhnula
otaljao je jedan jadan vek
kad kosmos je još bio u skladu
i pevao sa Mirom

ŽUDNJA VERBALNE ŽENE

UPUTSTVO ZA SAMOSAGOREVANJE

Kad te u preriji
na rubovima sveta
bude čekao čovek
esencija tvojih strasti
uzrok tvojih tahikardija
supstanca sramnih snova

čekaće
čekaće
čekaće
da pređeš granicu
i doneseš mu procvetalo telo
i sve vlažne otvore
slane sluzi i smeh
da daš mu ruke i oči
nežnost i žar
burne glagole i priče
perfekt i futur
orgazme i fantazme
bednu sreću i divan jad

a ti
zaključaj se u sobu
baci ključ kroz prozor
navuci zavese obzira i reda
lezi u krevet
jedan dan
i drugi
i treći
a onda ustani mrtva
i prvo sa kreveta pokupi
pepeo svog tela

IGRAMO U SVE

životna čežnja
dosta smo igrali u ništa
godinama se ganjamo u lukavim partijama
uvek preko stola
nikad blizu
probaj večeras sa ulozima od zlata
srce mi zato na sto baci
sa komorama i pretkomorama
i zakrčenjima i srčanim manama
i reči protresi kao sitne kocke
odavno grebu u dušniku
kao suva srča
pokaži mi karte koje uvek kriješ
objasni mi teoriju ovih igara
numerički kod tvog osmeha
kombinatoriku tvojih pobeda
prodaj mi softver tvojih snova
tkačnicu misli
svu moždanu tvar
vešti majstore
verovatnoća je uvek na tvojoj strani
pokaži mi kako me ogoliš do kraja
pokerskom hladnoćom
i žarom ove ovisnosti
kako me dobiješ za sitninu
uvek i ponovo
zauzvrat skini sve sa mene
do gole kože založi me
i nju ti skidam kao poslednju haljinu
zalažem sve svoje mirise na gomili
ostavljam ti koske na stolu
srce koje bubnja
u ova suva rebra

i ulažem i oči
poslednje žetone
na ništa il sve

ZAJEDNIČKA IMOVINA

Ko da živi u ovoj kući –
ovo su naše sobe
ovde čuči očaj naš u čoškovima
ovde smo bacili hrpu propalih snova
tu smo iskakali iz naših tesnih koža
svuda je rasuta perut našeg trenja
ovde glođemo jedno drugom sitne koske
na ovom hladnom podu vabiš tugu iz mene
tu si me lećio rećima
po ovim plafonima hodamo naopaki
sa ove terase smo gledali šum noći
tu si se smejavao kao velika zvezda
sa ovog potkrovlja pustili smo mesec u našu nesanicu
tu si me češljao do potpunog mira
u ovom hodniku kopali smo jednom drugom oči
i zurili u bunar nemoći
tu si u letu hvatao moje suze
niz stepenice ih bacao kao perle
tu smo ostali sprženi neispunjenom željom
i kuća je škripala sa nama
i krckale su ove grede kao i naši zglobovi
na ovim krevetima pokopali smo i snove i košmare
tu je senka naših golih tela
ovde smo gajili sve demone sitom tugom
prenatrpali smo sve sobe teškim strastima

ovu kuću kome da prodamo
ko ovu kuću da kupi

TIHI UŽASI ŽENSTVENOSTI

Otkud ovaj bes u kostima
oštar kao kisela narandža?
Otkud cakle ovi očnjaci u noći
ispolirani sirćetom gneva?
Otkud ovi nemušti prištevi na
jeziku vazda palacavom?

Dođi međutim nežni dragi
dođi stigni me ovakvu
punu trnja kroz grad
gledaj tvoju finu furiju kako reži
kao kuja kroz mrak
u svom supstratu prkosa
sa šumovima na srcu
sa nabreklim sisama i koferima
sita od besa, nabubrela kao babura
puna krvi, ocvala i sočna
duše smršale, spakovanog jeda
vidi tvoju nežnu vešticu
kako baza sama kroz prazan grad
posvađana sa vasionom
ljuta na čovečanstvo
u mantilu tuge, na britkim štiklama straha
stisnuta u tesnu žensku kožu

Stigni me dragi stišaj taj hir
izuj mi teške cipele uvij me u mir
objasni ovu nemoć daj mi stari sjaj
reci iskren kad je kraj
ovom teškom bremenu pola

ALJKAVUŠA

Lenja li sam žena –
kićanke prašine kote se po ćoškovima
sve više mrva po podu krcka
mrzi me da pajem paućinu
puštam je da visi kao nežne ogrlice
razbuđala sam se od ćame
proćerdavam popodneva ležeći
brojim muve mrlje zjala
urušavam rutinu
šćepale su me mrza i fjaka
žvaću me i mljackaju iz kandži
smrdim kao puma u kavezu
raspustila sam kosu
gajim obrve džikljam nokte
jedem crno ispod njih –
mrzi me da kuvam
kiselim se u sosu samoće
ćekam ćas velikog spremanja
ćekam izlazak sunca zalazak sunca
ćekam taj reski zuj iz srži srca
kad ću da đipim iz kreveta
otresem prašinu sa sebe
operem sećanje provetrim srce
ispoliram sve reći koje još treba reći
poćistim srću bola
izribam prljavu prošlost
ustanem uglašana sjajna i ćista
i bljesnem kao nova kuća
bez enterijera i istorije.

NEROTKINJAMA

Prepoznaju se već
tek očima onako neme
žive zakopane u svojim oklopima
na žici ludila one normalne hodaju
nasmejane danju
zgrčene u znak pitanja
u svojim nokturnalijama
u krevetu kao u humci
one religiozne one bogohulne
fanatične vazda
one od nade od snova od beznađa
jadno ponosne
robinje biologije
sluškinje surovog vremena
prazne mahune na suvoj zemlji
lepe i mutantne
retke kao krvave narandže
gube evo razum u taktu
ovulacije menstruacije penetracije
dižu glavu iz bureta tuge
hvataju se za ruke
prave krug oko ovog
prenatranog sveta
i urlaju u svemir
sve do samog
gluvog Boga.

POHVALA PROSTIM RUČKOVIMA

Ajde dragi dosta je bilo –
kad pročeprkaš te pretke u genima
i raspiriš transilvanijska sirota plemena
idi ispeci nam jaje na jedno oko
pa na drugo
pa da progledamo
da pobacamo kerefeke luksuza
i obesti
da umesimo krckavu proju
bez išta prostu kao sreća
da umutimo kačamak
učvarimo sir
vlaški stari beli
britak kao jed
slan taman kao suze
od uprženog luka
hrskavog kao naši dodiri
narendaj nam ren
da štipa kao reči
pa iznesi papričice obelolučene paklene
ljute kao naša svađa
raseci i paradajz kao što umeš moje srce
posoli mu sočnom rane
napravi mi zazubice prostom gozbom
posadi me za sto izmiri nas
razuzdaj me uzmi me
kao redak začim
sa trpeze naše skromnog izobilja.

POSLE TOG SNA

Ustanem
a ono
kavez rebara otvoren
srce već iskočilo
eno ga bubri po podu
bubnja po stepenicama
čuje ga cela zgrada
a po sobi se strast prostrla iz mene
curi između nogu iz usta
iz ušiju se plazi
klizi kroz zidove plavi sobu
hoće napolje
pa sakrijem nabrzaka srce u džep
smotam strast kao sag
izađem u gungulu kad tamo
čudo jedno
ljudi sve neki smireni i srećni
šetaju sa srcima na mestu
a moja strast počne da se odmotava
grlim tuđu decu hvatam mačke
odlazim u zoo vrt da mazim magarce
topoćem ulicom proćerdavam dan
gutam grad ispomeranih organa
vežbam zaborav treniram realnost
čekam da prođe rok trajanja tog sećanja
da ispariš iz sinapsi
otćarlijaš iz mojih ćelija
čudovište veličanstveno
jezgru moje sreće osovino mog oćaja
čekam te u zasedi jedne noći
samo li mi još jednom pretumbaš anatomiju
raspršiću te u jutro
uvežbanom amnezijom buđenja

POPIS

Pun je mesec.
Ima puno ljudi.
Čaša je puna.
Ti si pun sebe.
Pun je sat.
Ja sam prazna.

ŽUDNJA VERBALNE ŽENE

Draga druga polovino
dokle da skitaš svetom tražeći me krnja?
Druže iz životne želje
vrli je dvadeset prvi vek
na ovim visokim zvezdanim stazama
sjajne imitacije komunikacije
dosegli smo
hiljadu prijatelja nimalo prijateljstva
svi govore niko nikog ne čuje
upni se i nađi me čekam te dugo
divlje te tražim
vitlam ukletim balkanom
na planinama u zoru čekam tajni šum
šetam evropom talasajući dunav
prelećem tajge
grlim mediteran
i rusiju sam obigrala u mećave uvijena
mimoilazimo se tako savršeno
u bezimenim gradovima kuckam u crkve i kuće
skalinama i sokacima tražim ti korak u mermeru
čekam klečeći pred pučinom
čeznem da nam se ukrste oči

i okrenemo se jedno za drugim
u gužvi planete
nagomilala sam godinama strasti
namotavala reči u gusta klupka
pletom u sebi duge šalove priče
za unutrašnji mraz
u ovim sobama samoće čučim sklopčana
ceo život čekam prijatelja.

Druga polovino
na pamet da ti ne pada da se zaljubljujemo
i smaramo strastima i tlačimo ljubomorom
sve to već viđen je hormonski pir
i prođe kao prašina letnjeg dana
izgori kao šuštav šaš
ne šikljaj mi te hemijske gejzire ne grli me
ljubiću ti glas i ništa više
godinama čekam prijatelja
sedi polovino pod prozor
razlij mi mesečinu na grudi
i pričaj
pričaj
pričaj
noćima.

SUMNJIVE ŽENE

Što dalje đipaj u cugu
od usedelice
baba-devojke
il stare devojčure
njima su ucveljene genitalije
ta se usedela čekajući
ukiseljena u sosu samoće
kad te to zajaše kuku si ga tebi
neće da te pusti iz čvora svojih nogu
isisaće te kao bogomoljka do smrti

što dalje i od udovica
ta je gledala smrti i strasti u oči jednako
gladna je svega kao da je poslednji čas
i od devica đipaj u cugu
ko zna šta toj fali
nisu tu čista posla

a tek raspuštenice
sve nokate i okate
pohotne i nezgodne
brakolomne i bezdomne
karakondžule i rospije
konjoštipi i furije

beži beži što dalje
i od onih bez dece
i od onih sa decom
od udatih naročito
od nerotkinja obavezno
od klimakteričnih svakako
od uspešnih itekako
od divljakuša i aljkavuša

seljanki i gospoja
od pedantnih i podatnih
maljavih i obrijanih
od onih što pišu
što dalje more
sumnjive su sumnjive su
sve

AKO HOĆEŠ ISTINU

Ako hoćeš istinu dragi –
a niko je nikad neće –
na sto žena rasparčam se često
u meni čim njihov hor gneva zapeva
strmoglavce noću u klisure srdžbe
strovalim se.
Taj sam krčag ženske žuči
kad sto neosedlanih furija zanjišti
i zavitla svojom besnom grivom
topotom u krvoločni pir.

Sa svetom u tami u tešku svađu uđem
preko granica civilizacije i tolerancije
kroz bodljikavu žicu u kori velikog mozga
ko je ovde zašao ne izlazi nikad neoštećen
takt prestaje iza zida moje lobanje
ovo je surova mentalna džungla
bez celofana uljudnosti i vaspitanja
i lepooke antilope su ovde uvek prožderane
gde čupkam džigericu starim komunistima
i dobro uhlebljenim levičarima zapada
prepariranim osmesima prodavačica se plezirim
masakriram činovnike čerečim tajkune

demoliram televizor
lomim igračke u ofucanom obdaništu
dinamit u svoju staru školu postavljam
ostavljam veliko govno na jednoj katedri
sa prijateljima tu i na krv i na nož
svekrvi vadim oči tupim noktima
igram sa njima klikere
sikćem na fašiste
a i sa jevrejima se kačim
na rodbini oštrim zube
odgrizam uši popovima
koljuckam susede
narode tuđe ne trpim
svoj još manje
uopšte uzevši
nerviraju me narodi
čupam muda nacionalno osvešćenima
kad ima šta da se čupa
slobodno cepam zastave
od himni mi radi kiselina
ovo sam ja
made in yu originalno
dorađena kojekude
ovo sam ja
posle pedeset godina bratstva
o jedinstvu da i ne govorimo
produkt dvadeset vekova
brižljivo poliranih maski
potiskivanog kanibalizma
ovo sam ja
ravnodušna prema mercedesima i
arhitektonskim dostignućima
gluva za tajne vasiono
(i jedna planeta mi je previše)
zapanjena pak nad savršenstvom

jednog karfiola
nema od čuda pred morem
ushićena nad rečju *skvrčen*
ili pred očima neke mačke
ovo sam ja
u duši iskreno poligamična
urođeno usamljena
volim te volim
i još dvojicu oduvek
svima sam vam vazda verna
moje srce nije nikad tesno
ja sam to dragi
tvoja fina tiha jedra glatka
tempirana bomba
ako baš hoćeš
istinu

KRAJ MASKENBALA

VELIKO SPREMANJE

Dosta sam ja orala
ove dolove očaja
dosta krš krčila
iz suvih bašti tuge
nikad tu ništa nije ničim rodilo.

Duge su bile ulice uzaludnosti
čekala sam u čami da srodni mi pruže ruke
vrtela se do nesvestice u dolapu očaja
u surim godinama vukli su se dani
kao olinjale hijene na kiši.

Da
ustaću jednom puna starog sjaja
razbokoriću reči godinama sklupčane
iz ovog ćumeza samoće izaći ću
kazaću vam sve
pa kud puklo
otrešću trunje izbrusiću trnje
raširiću raskošno perje uz krik
zakoračiću nova u maskenbal sveta
prošištaću sve što me tištalo
raspršiću senke progutaću tugu
nabraću sve moje koprive
od onog što peče najbolja je čorba
od pelina pelinkovac ispeći ću
popićemo uz zvon
na radost vam i na zdravlje svima.

BUDI MAGARAC

Umotaj ćutke svoj svemir kao ćilim –
samo ti znaš boje
svih gustih ćvorova oćaja i sreće.

To krpće na žilava leđa turi
u bisage kao i sve rage
zakasaj u svet vižljivo živinće
sve za svojom soćnom travom.

Traži u trnju tu bobu sreće
ubogi biser radosti u draću
a kad te bić nedaća saleće
zanjaći u noć na pustom brvnu
hripaj na mesec
iskezi zube zvezdama
ukipi se jak i sam
prostriži ušima to što slušaš
zvizni kopitama goniće uma
ni makac bandoglav pred oholom silom
ujedi ruku koja ti kožu dere
obrsti joj šibu
i šuplju šašu budalaština rastresi
tinjaj svoj inat
nikad krotak
njaći svoju prkosnu ćud
prgavo pargavo biće plemenito.

SUMA SLOBODNOG UMA

Skućice ti um još od prvog plača
sabiće ga kao testo u tesni sud
doći će društvo sa ogradom od drača
da opravda gromko dušebrižnički sav trud.

Opasaće te tiranijom rutine blago
obući će te ćutke u uniformu mase
snagom jednoulja, ponosom rodne rase
religijom, tradicijom, umišljenošću svoje klase
tesaće ti misli kako god im drago.

Otegnuće se škola i knjiški sav jad
konfekcijska znanja i prividni sklad
sve klupe dosade i života smišljen kraj
gde udoban i svoj nećeš da se skrasiš
jer sloboda je smešni kip i skućen je ćošak uma
i zbir pitke pameti samo infinitezimalna suma.

Tek misli i snovi sloboda su sva
ubogo more u kršu oštrog stenja
svetle sinapse u kaši sive stvari
tu samo sva su tvoja vrenja
gde praćakaju se misli uvis drske
kao skuše skliske
tu prskaju kapi bistre svesti, perle sjajne niske
i munje uma u toj vodi bljesnu
i ljesnu se reči koje ćutiš kao školjke
u koje su zatvorene
sve tvoje tihe boljke
čisti i bez laži podvodni jedan svet
srž tvog srca
pećine tvojih tajni
u čiodi mozga sav tvoj život vrca

iz tog jezgra samo žitka lava štrca
neguj brižno noću retke te korale
i so i kristale svoje male uvale.

MALA MOLITVA

Između Tvojih prstiju
sa neba visim
samo na niti gole nade
kao ćopavi paučić
u ćepenkcu Tvoje vasseljene
moleći molekul zrna milosti

usliši Višnji usliši

TUGA I NJENA MASA

Uzmi oštru kocku od ove sobe
naspi u nju katran snova
pokupi i metalne šipke mojih misli
armiraj njima beton straha
pobacaj na sve grumenje reči
neizgovorene ikom
sve potpali ugljem noći
pospi na sve to peščano zrnice nade
položi me u krevet
stavi mi sve to na grudi
i pusti me tako da spavam.

UNUTRAŠNJA NESAGLASNOST SA VREMENSKIM PRILIKAMA

Iz sjaja septembra sad survasmo se u jesen.
A bili su dani od samog svetla stkani
kad sedeli smo na terasama čarobne obale
i džarali žar smeha u letu na umoru
među narandžama u bokorima smokava sve misleći -
život,
jug tiho titra, ptice kriču ka suncu
žamor i školjkin šum, krljušt i srebrn riblji sjaj
ove boje po žalu kao meduza
razlivene u mozaik silni
lenjo ljeskanje brodova i bljesak slanog kamena

pa opet ćutao je svako da
i tad rila je u srcu neka trnka
i teški nas svod mlavio i zvezde se mutile
čempresi su boli oči ušiljeni
i more ljuljalo u san plavog straha
u svu bedu turizma vreva vrelih gradova se stopila
i bele palate, vite crkve, sav sredozemni sjaj
u termitnjak bedni konzumenata drčnih

a ovi dani sad gle grizu hladni kao gladni risovi
opet u kasabama valahijskim samo šumama stešnjeni
gde bekstva nema iz čemera balkanlije
nit čoveka nit prijatelja na ulicama bez luči
da hitne ti mrvu suve reči i nadu iz oka
svako se u svoje čaure smrznut skvrčio
i tinja sam svoju muku ili strah
nit onih blještavih gradova, nit velike utehe mora
ni pesme ne
samo muk i britki mrzaz
i sve su boje života ovde tek tupi sivi ton

a eto opet neki bljesak čudni iz tog mraka sija
ispod naslaga toplih krpa, u ljušturi hladnog tela
meki šapat šumi, toplota curi kao tečno zlato
nerazumna nada iz srca crnog svemira pokulja
i u tamnom tavorenju iskrimo lepotom snega
slavimo buduću graju pustih ulica
slavu nemoguće dalekog proleća
i shvatamo sreću prostih plemena tundre.

REČI

Tvoj melem su, mač ili žuč.

Ne gutaj ih neizgovorene
kao suve kamičke
učauriće se
pretvoriće se u čir
i poješće te iznutra.

Pljuni ih kao koštice
iz najsladeg voća
da ostane zasad
pa kud puklo da umuklo
u pračku grla sve ih stavi
dobro zategni naciljaj i hitni

Ne klijaj reči u sebi
brusi ih kao drage kamenčiče
grube i oštre makar
bacaj samo bisere
raskošno sa njima
naniži skupu nisku

i nikad pred svinje

Melem su, mač ili žuč.

PRETEŽNO VEDRO
(ANIJ, TUŽNOJ U SPLITU)

Ovaj dan kao nacrtan.
Vrvež plaže.
Raskoš oblaka i borovi.
Horovi cvrčaka.
Rokoko leta.
Žamor i sve draži.
Slane haljine i smeh.
Pokoji greh.
Cika sa promenada.
Iz belog grada zvon.
Lavande titraj.
Opšti sjaj.

I ovo srce u dronjcima.
I ono.
Žiga. Igra.
Igra
Igra
Igra
U taktu svoje aritmije.

POHVALA DRUGOSTI

Dođi crna ovco
i ti bela vrano
i kusi psu
puj, puji, ćorava koko
i prase trinaesto
i ti ružno pače
dokotrljajte se na petom točku
ponesite drugu violinu
i poslednjom rupom na svirali
zaigrajmo hromo kolo

dođi dronjava menažerijo
i drndava skalamerijo
u inat simetriji
protiv reda i poretka
iz prkosa uspešnima
odbačeni, kljasti, heravi
krnja lepoto
sirota gordosti
dođi u ime devijacija i aberacija
anomalija i abnormalija
dođite grbavi i ćopavi
bangavi i gubavi
mongoloidi i apatridi
patuljci i raspuštenice
albinosi i džinovi
napušteni i bezdetni
ćosavi i rutavi
dođi deponijo
robo s greškom
donesi svoj veseli bol
ponesi ofucanu radost
retku kao tartuf

jad naš i našu stalnu glad
ne menjamo ni za hrpu
konfekcijske sreće

SLEDOVANJE

u hipermarketu života
ponuda obilna
i rafovi puni
kolica puna želja
prospekti puni snova

a šta smo imali:
kao i obično
malo sveže tuge
jedan komad očaja za poneti
razočaranja u rinfuzi
ako može na odloženo
neizvesnost u delovima
sa doživotnom garancijom
dobro parče mlevene snage
sa koskama i žilama
sve to zapakovano u neki vedar papir
i radosti malo tačno u gram

ŠTA TE NE UBIJE

šta te ne ubije
to te ojača
nije nego
dosad sam godzila
topim čeličane
i probijam brane
letim i prštim pod plaštom noći
i spašavam slabe
i nemoćne babe

zato veruj mi
šta te ne ubije
učinilo je ipak svoje

šta te ne ubije
malo sutra
sakati te na sitno
kao tupe makazice
ubija te na ratice
kljucka ti noću u ritmu srca
jetricu i hrabrost
nadu i dan
ukralo ti je godine
skratilo ti dah
obavilo te u čauru straha
ljuljuška te noćima
uspavankom beznada

šta te ne ubije
dalo ti je puki prkos
da pljuckaš u lice bolu
da sijaš u inat
drčnu snagu smeha

usamljenu radost
sa začinom žuči

ali šta te ne ubije
računaj na to
ubilo te jednom
krišom tiho već

TREN

Bude taj dan.
Stojiš po strani
i gledaš sebe kako stojiš po strani
plima prijateljstva preliva
cika dece
vilini konjici vrcaju valcere
žagor leta dan propeva
gusta mreža veza
godinama tkana
ljubavi tvoje sve
okruže te
i pogledaju stranim očima
kad probode te hladan rez –
niko nikad nikog
razumeo nije
beznadežno si sam
kao trun truna vasiona
i dođe ti da u blistav dan
svima tuđ
legneš na pusti žal
i od takve tuge
lepo umreš

UTEHA JELA

zabodemo tužni
nož u mladi luk a on
zavrca i zaigra
perca se zacerekaju nepristojno
papriku rasejani rasečemo
a ona podvrise i prokrvari jedra
paradajz cikne sramno pun života
prsne u plafon
u kuhinji zakikoću žene
neko vikne šššššššš
nema smisla
krastavac se krto promeškolji u salati
peršun prgav zatreperi
i masline počnu sjajno da se smeju
sir zablješti kao uteha usred silne crnine
krompiri utom ćelavi i nezgrapni
na pod popadaju
uz tupi topot
nežno ih skinemo do gola
ribe zevnu na plafon
iz očiju im bljesne silno srebro
okitimo ih karnerima blitve
meso zacvrči u tiganjima
kao čista radost

iznesemo ponude na grob
parastos je valja se
svašta rasprostremo po grobnoj ploči
zašarene pite sirnice zeljanice krompiruše
bureci i bundevare
sarme salate i prebranac
i pečenje rumeno pastrmke hrskave
kolači sitni štrudle torte od sorte

neko šapne šta će ovo
mrtva usta ne jedu
neko drugi odgovori
mrtvi za mrtve živi za žive
jedi i ćuti
jedi dok možeš nikad se ne zna kaže treći
ko zna možda nas gledaju
ko zna možda ovako
ipak jedu

KRAJ MASKENBALA

Kad te smrve:
tržni centri
turizmi
pogrebna preduzeća
obdaništa groblja
cvećare ljudi izlozi
ciganmale kreditne kartice
porodilišta ljudi
saobraćaj budilnik
ljudi deca saloni nameštaja
ljudi ljudi ljudi
grad semafori poštansko sanduče
novine parkovi vesti
crkve ljudi rođendani internet
zoo-vrtovi banke supermarketi
ljudi šminka paket-aranžmani

u pretkomore srca potrpaćeš sve te tuge
tušta je to i tma
i điha ha zabrazdićeš samcit sam
strancima znan

bližnjima stran
nemušt kao konj
krnj kao panj
ražđaraćeš te očaje
strpaćeš ih u mamuze
osedlaćeš bes
eno ga njišti u oboru godinama
zajahaćeš ga
nahranićeš piljevinom ljutnje
strugotinama straha
obujmićeš to čudovište
cimaćeš uzde samcit sam
oborićeš ga razulareno
sljuštićeš mu masku
smrvićeš ga istinom
dosta je vala topotalo po tebi.

O AUTORKI

Jelena Radovanović (1972, Bor); knjige poezije: *Povremeni prekidi sa zujanjem* (2000), *Sitne iznutrice* (2002), *Džibra* (2006); dobitnica je „Brankove nagrade“ Društva književnika Vojvodine i nagrade „Mladi Dis“ u Čačku; živi u Braunšvajgu (Braunschweig) u Nemačkoj.

SADRŽAJ

PAKAO POEZIJE	7
---------------------	---

APATRIA

Emigrant	11
Mediteran, Mediteran	12
Prijateljima, iz emigracije	13
Apatria	14
Treći svet	15
Istovetni svet	16
Veče u Vankuveru, 29. novembra	17

BALKANOID

Uzaludnost provincijskog bunta (posvećeno afinitetu prema afrikatama)	21
Balkanoid	21
Pauna sija decembrom	22
Optužujem	24
Razglednica	25
Provincijom	26
Pokušaj opisa jedne tranzicione zabave	27
Zlatno tele vizije	28
Beogradu	30
Pod ledom	31
Himna za mrtvu zemlju	32
Miro od Hercegovine	33

ŽUDNJA VERBALNE ŽENE

Uputstvo za samosagorevanje	37
Igramo u sve	38
Zajednička imovina	39
Tihi užasi ženstvenosti	40

Aljkavuša	41
Nerotkinjama	42
Pohvala prostim ručkovima	43
Posle tog sna	44
Popis	45
Žudnja verbalne žene	45
Sumnjive žene	47
Ako hoćeš istinu	48
KRAJ MASKENBALA	
Veliko spremanje	53
Budi magarac	54
Suma slobodnog uma	55
Mala molitva	56
Tuga i njena masa	56
Unutrašnja nesaglasnost sa vremenskim prilikama	57
Reči	58
Pretežno vedro (Ani J., tužnoj u Splitu)	59
Pohvala Drugosti	60
Sledovanje	61
Šta te ne ubije	62
Tren	63
Uteha jela	64
Kraj maskenbala	65
O AUTORKI	67

Biblioteka RAZBOR
Jelena Radovanović OTVORENI PRELOMI

Izdavač: Narodna biblioteka Bor
Moše Pijade 19
19210 Bor
+38130458120
www.biblioteka-bor.org.rs

Za izdavača: Vesna Tešović

Priprema za štampu: Aleksandar Živulović

Štamparija: "Tercija"

Bor 2012.

CIP zapis nalazi se u kataloškom sistemu Cobiss pod
brojem _____
ISBN 978-86-84061-20-3

